

Teollisuuden palkasaajat vaativat:

Maailmanlaajuiset sopimukset myös suomalaisiin yrityksiin

Teksti ja kuva: Marketta Harinen

■ *Teollisuuden Palkansaajat vaativat, että suomalaiset-kin yritykset solmivat maailmanlaajuisia sopimuksia. Suomessa ei edes Nokialla ole ILO:n yleissopimukseen perustuvaa raamisopimusta, jossa yritys yhdessä ammattiliittojen kanssa sopii esimerkiksi lapsityövoiman käytön lopettamisesta ja järjestäytymisvapaudesta.*

Kaikissa muissa pohjoismaissa on jo maailmanlaajuisia sopimuksia. Ruotsissa SKF, Ikea ja Skanska, Norjassa Statoil ja Norske Skog ja Tanskassa ISS ovat solmineet raamisopimukset. Tähän mennessä 29 kansainvälistä yritystä on tehnyt raamisopimuksen yhdessä työntekijäjärjestöjen kanssa.

Suomalaiset metalliteollisuuden ammattiliitot esittivät Nokialle neuvotteluja maailmanlaajuisesta raamisopimuksesta jo 2002. Esitys uudistettiin viime vuoden maaliskuussa, mutta neuvottelut eivät lähteneet käyntiin. Tämän vuoden maaliskuussa asiaan p lattiin jälleen.

Maailmanlaajuinen raamisopimus (International Framework Agreement IFA) on monikansallisen yrityksen ja maailmanlaajuisen ammattisihteeristön kesken tehty yhtiön henkilöstön oikeuksia säätelevä ylikansallinen sopimus. Raamisopimukset perustuvat YK:n työjärjestön ILO:n yleissopimuksiin, jotka käsittelevät esimerkiksi järjestäytymisva-

pautta, oikeutta neuvotella työehtosopimuksista, pakkotyövoiman kieltoa, syrjinnän kieltoa, tasa-arvoa ja lapsityövoiman käytön lopettamista.

Ammattiliitot eivät hyväksy maailmanlaajuisiksi raamisopimuksiksi yritysten yksipuolisia julistuksia tai käyttäytymissääntöjä, koska ne eivät täytä kaikkia ILO:n yleissopimusten kohtia. Ammattiliitot edellyttävät kahdenvälistä sopimusta, jossa tunnustetaan myös ammattiliittojen rooli valvojana.

Huoli maailmanlaajuisten raamisopimusten puolesta tuli esille Teollisuuden Palkansaajien neuvottelukunnan yhteistoimintaryhmän järjestämässä seminaarissa, joka kokosi maaliskuussa Vantaan Heurekaan suomalaisten yritysten eurooppalaisten yritysneuvostojen jäseniä.

SKF:llä jo 30 vuoden kokemus

Ruotsalaisen SKF:n maailmanneuvoston puheenjohtaja **Kenneth Carlsson** kertoi seminaarivälillä neuvoston toiminnasta. Jo vuonna 1974 ensimmäisen kerran kokoontuneessa neuvostos-

sa on 30 jäsentä 15 maasta. Kaikki jäsenet ovat SKF:n työntekijöitä ja he edustavat eri ammattiliittoja. Yrityksen johto osallistuu kokouksiin vain antaakseen tietoja ja vastataksaan kysymyksiin – ja kuitataksaan laskun.

Alkuvuosina kolmipäiväisiä kokouksia järjestettiin joka kolmas vuosi, nyttemmin joka vuosi. Simultaanitulkkaus on viidellä kielellä, minkä lisäksi neuvoston jäsenillä on oikeus saada koulutusta englannissa kokousten välisenä aikana.

Kokouksen pääaihe on raportointi ja tiedon jakaminen. Jäsenet tuovat kokoukseen maara-porttinsa, ja SKF:n johto esittää laajan selostuksen yhtiön tilasta ja suunnitelmista.

Carlssonin mukaan keskustelut maailmanneuvostossa ovat johtaneet yhteisiin näkemyksiin esimerkiksi työsuojelusta. SKF:ssä on nykyään historiansa alhaisin tapaturmaluku. Lisäksi neuvostossa on sovittu, että SKF muun muassa sanoutuu irti lapsityövoiman käytöstä ja lupaa kunnioittaa työntekijöiden oikeutta perustaa ammattiliittoja ja liittyä niihin valintansa mukaan. SKF pyrkii myös kohtelevaan kaikkia työntekijöitä tasapuolisesti, reilusti ja kunnioituksella.

Kaikilla on velvollisuus noudattaa raamisopimuksen sääntöjä eikä kenelläkään ole valtuuksia määrätä niistä poikkeuksia. Raamisopimus on osa SKF:n uusien johtajien koulutusta.

Uusi haaste SKF:n maailmanneuvostolle on Kiina, jossa yrityksellä on noin 5 000 työntekijää. Maassa ei ole vapaita ammattiliittoja eikä maailman metallialan järjestöllä (IMF) ole siellä jalansijaa. SKF:n maailmanneuvoston edustajat ovat menossa toukokuussa Kiinaan tapaamaan SKF:n paikallisia työntekijöitä, viemään heille tietoa ja kutsun saapua maailmanneuvoston seuraavaan kokoukseen.

Variaatiota irtisanomissuojaan

Europarlamentarikko **Ulpu Iivari** (sd) piti Euroopan työllisyyttä ja kilpailukykyä kesäkuun europarlamenttivaaleista alkavan EU:n toimintakauden keskeisimpänä kysymyksenä.

Lissabonin todella kovista tavoitteista ollaan EU:ssa jäljessä, sillä Eurooppa ja koko maailma on kärsinyt talouden taantumasta. Silti jotain on saavutettukin: vuodesta 1996 Eurooppaan on syntynyt 12 miljoonaa uutta työpaikkaa.

Toisaalta tuotannollisten tehtävien siirtyminen Kiinaan ja muualle Kauko-Itään tuo uuden huolen. Iivari muistutti, että alhaiset työvoimakustannukset eivät ole ainoa syy Kiina-ilmioille. Sen lisäksi vaikuttavat työvoiman saatavuus ja markkinoiden läheisyys.

Yritykset siirtävät toimintojaan myös Euroopan sisällä kuten esimerkiksi Wärtsilä aikoo siirtää Turun mottoritehtaansa Italian

Diplomi-insiööri Kaisa Juva on YTN:n edustajana Aker Kvaernerin eurooppalaisessa yritysneuvostossa. Juvan mielestä yritykset hyötyvät neuvostoista parhaimmillaan lisääntyvän luottamuksen ja kohentuvan yrityskulttuurin muodossa.

Triesteen. Onkin epäilty, että jotkut EU:n tukipolitiikan toteutukset suosisivat epäreilua kilpailua unionin sisällä.

Iivarin aihetta käsitelleeseen kirjalliseen kysymykseen vastannut komissaari **Margot Wallström** totesi, että tällaiset siirrot liittyvät pikemminkin globalisaatioon ja esimerkiksi maiden välisiin työllisyys- ja veropoliittikan eroihin eivätkä rakennerahastoihin, joissa on sääntöjä epäterveen kilpailun välttämiseksi.

Puutteita silti on. Siksi Iivari kaipaa entistä vahvempaa komissiota, jotta EU:n sisämarkkinat toimisivat ja kilpailun vääristymät saataisiin purettua. Monet komission esitykset sisämarkkinoiden toiminnan parantamiseksi ovat tähän saakka vesittyneet tai joutuneet vastatuuleen.

Suomessa on halvempaa ja helpompaa päästä eroon työntekijöistä kuin Euroopassa keskimäärin. Iivarin mukaan sillä saattaa olla kielteinen vaikutus suomalaisten työntekijöiden asemaan, kun monikansalliset yritykset pohtivat strategioitaan.

– Irtisanomissuojaa olisi tiukennettava tällaisia tapauksia varten. Samalla olisi kuitenkin pidettävä huolta, ettei pienyritykset

mahdollisuutta palkata työvoimaa vaikeuteta. Variaatiota ehkä tarvittaisiin, Iivari pohti.

EU:n laajenemisessa Iivari näkee myönteisiä puolia. Jo nyt Suomen viennistä noin 40 prosenttia suuntautuu Itämeren alueelle. Kasvu uusissa jäsenmaissa on vanhoja nopeampaa, joten markkinat vahvistuvat Suomen lähialueilla. Puolaa ennustellaankin meidän tärkeimmäksi kauppakumppaniksemme lähivuosina.

Eurooppalaiset yritysneuvostot puuttuvat monesta yrityksestä

EU:n vuonna 1994 antaman direktiivin mukaisia eurooppalaisia yritysneuvostoja, European Works Councils (EWC), syntyi vuoteen 2002 mennessä noin 700. Silti EWC puuttuu vielä 1 200 yrityksestä

– Tällä keskimäärin 48 uuden neuvoston perustamisvauhdilla vie vielä 25 vuotta ennenkuin EWC on kaikissa niissä yrityksissä, joissa pitääkin olla, totesi **Peter Kerchofs** Euroopan ammattiliittojen tutkimuskeskuksesta (ETUI).

Seminaaria seuranneen Aker Kvaernerin yritysneuvoston jäsenen, diplomi-insinööri **Kaisa Juvan** mielestä yritys hyötyy EWC-toiminnasta parhaimmillaan lisääntyvän luottamuksen ja kohentuvan yrityskulttuurin muodossa. Juva kertoo itse saaneensa EWC-työn kautta laajemman perspektiivin työpaikkaansa ja myös toimivan verkoston yhteisten asioiden edistämiseksi. Juva käy Norjassa kokouksissa nyt neljättä vuotta.

– Aker Kvaernerin EWC koostuu kaksi kertaa vuodessa kahdeksi päiväksi. Henkilöstön edustajat käyvät ensin keskenään läpi tärkeimpiä ajankohtaisia kysymyksiä, joista halutaan keskustella johdon edustajien kanssa. Sitä seuraavassa yhteisessä kokouksessa konsernin henkilöstöjohtaja on koko ajan mukana. Pääjohtaja ja hänen välittömät alaisensa, eri toimialojen johtajat, ovat läsnä kukin

heille varatun ajan, Juva kertoo.

Aker Kvaernerin EWC käsittelee samantapaisia asioita kuin ruotsalainen SKF:kin maailmanneuvostossaan.

– Kokoukset ovat painottuneet konsernin rakenteen kehityksen ja siitä aiheutuvien muutosten perustelemiseen. Joka kokouksella tuntuu olevan oma uutiskynnyksen ylittävä aihealueensa. Itse pidän kuitenkin tärkeänä keskustelua siitä, miten konsernitasolla mietityt arvot ja politiikat toteutuvat käytännön tasolla, Juva sanoo.

EWC on Juvan mukaan pääsyt vaikuttamaan asioihin. Parhaimmillaan se näkyy lisääntyneenä vuorovaikutuksena lähiyhteisössä, kun paikalliset johtajat alkavat ymmärtää henkilöstön riittävän aikaisen tiedonsaannin myönteisen merkityksen.

– Liiketaloudellisiin päätöksiin vaikuttaminen EWC:ssä on kuitenkin rajallista. Se onnistuu paremmin konsernin hallituksessa olevien henkilöstöedustajien kautta, Juva arvelee.

Kieli on monessa eurooppalaisessa yritysneuvostossa ongelmallinen asia, kun kokousedustajat tulevat niin monilta eri kielialueilta. Simultaanitulkkeja on parhaissa kokouksissa pitkälti toista kymmentä.

Aker Kvaerner on kouluttanut yritysneuvostonsa jäseniä englannin kielessä. Juvakin on saanut preppausta kielitaitoonsa.

– Henkilötasolla yhteistyö sujuu sitä paremmin mitä tutummiksi eri ihmiset tulevat. Ongelmia on eniten sellaisten maiden kanssa, joiden yrityskulttuurit ovat rajoittuneempia kuin Skandinaviassa. Esimerkiksi Englannista on ollut vaikea saada nimettyjä edustajia, koska siellä henkilöstöryhmät toimivat niin erillisinä eikä työnantaja tue verkottumista. Toisena ongelmana meillä on, että saksalaisten edustajat eivät osallistu kokouksiin säännöllisesti, Juva selittää. □

Teollisuuden Palkansaajat -neuvottelukunta (TP)

■ **Teollisuuden palkansaajat -neuvottelukunta (TP) on kahdentoista teollisuusaloilla ja teollisuuden palvelualoilla toimivan ammattiliiton rekisteröimätön yhteistoimintaorganisaatio, joka perustettiin 1993. TEK liittyi TP:n jäseneksi 1999. TP-liitot edustavat yhdessä lähes seitsemääsataatuhatta yksityisen sektorin palkansaajaa.**

Neuvottelukunta edustaa jäsenliittojaan yhteiskunnallisessa edunvalvonnassa, sovittaa yhteen jäsenliittojen sopimustavoitteita ja pyrkii yhteistoiminnan avulla vahvistamaan liittojen ay-työtä toiminnan eri alueilla. Yhteistyön avulla pyritään myös jäsenistön ay-valmiuksien ja työmarkkina-aseman vahvistamiseen.

TP:n toimintaa johtaa neuvottelukunta eli hallitus. Sisältöasioita valmistelee viisi vakituista asiantuntijatyöryhmää: ansioturva-, sopimuspoliittinen-, teollisuuspoliittinen-, työympäristö- ja yhteistoimintaryhmä.

Yhteistoimintaryhmän tehtävänä on konsultointi kotimaassa kansainvälisen konserniyhteistyön (EWC) saattamiseksi osaksi yhteistoimintajärjestelmää, yhteydenpito asiassa eri kv-sihteeristöihin sekä muun kv-yhteistyön edistämisen erikseen sovituissa asioissa.

Ryhmä valmistelee alueelta jäsenliittojen yhteisiä kannanottoja, linjauksia ja raportteja.

Vuoden 2004 toiminnan painopisteasiat ovat eurooppalaisten yritysneuvostojen (EWC) toiminnan kehittäminen EU:n laajentuessa, Eurooppa-yhtiölakiin (SE) liittyvät asiat, yhteistyön kehittäminen kotimaisten ja ulkomaisten liittojen ja kv-sihteeristöjen kanssa, säännöllinen EWC-koulutus, seminaarit ja tiedotus.

Yhteistoimintaryhmää vetää yksikönjohtaja **Joel Salminen** TEKistä.

www.tpneuvottelukunta.net